

תהלהשי עגנון

הסיפור תהלה בנוי כסיפור מסגרת- יש בו סיפור חיצוני וסיפור פנימי.

לכאורה כל סיפור מתרחש בזמן אחר ובמקום אחר אך למעשה יש קשר בין שני הסיפורים, מפני שהגיבורה הראשית, תהלה, מופיעה בשניהם.

דמותה של תהלה :

תהלה מעוצבת באמצעות אפיון ישיר ועקיף .

האפיון הישיר :

המספר פותח בתיאור: "זקנה אחת הייתה בירושלים, זקנה נאה שכמותה לא ראיתם מימכם, צדקת הייתה וחכמה הייתה וחיננית הייתה וענוותנית הייתה. אור עיניה חסד ורחמים וקמטי פניה ברכה ושלוש..."

אפיון ישיר זה אינו אפיון חיצוני, אין אנו יודעים כיצד נראית תהלה, אך יודעים את מהותה הפנימית. גם תיאור קמטי פניה ועיניה אינו תיאור חיצוני אלא פנימי. מאוחר יותר ידמה המספר את תהלה למלאך. פרט נוסף, השייך לאפיון הישיר, הוא גילה המופלג - 104 שנים

באפיון עקיף תהלה מאופיינת בכמה אמצעים:

- שמה של תהלה מרמז על אופיה ועל תכונותיה הטובות שכן נהגה לקרוא תהלים בכל יום.
- תהלה מהללת את מעשי המספר, את ירושלים, את האל, ואפילו את השוטר הבריטי .
- היכולת לראות את הטוב בכל אדם ולהללו היא גם חלק מאופיה.
- הכנותיה של תהלה בהמשך הסיפור לקראת מותה מלמדות אותנו על היותה עצמאית אשר לא חוסכת ודוגלת בקיצור דרך.

הסיפור הפנימי מבהיר בעיות שעלו בסיפור החיצוני.

הסיפור החיצוני:

מקום: ירושלים שבתוך החומות ומחוצה להן

זמן: ראשית המאה ה-20, שנות השלטון הבריטי בארץ, תקופת חורף, קור וגשמים, עד האביב.

הדמות המרכזית- תהלה.

דמויות המשנה:

המספר- מדריך תיירים אשר בא מדי פעם לירושלים, נעקב אחרי הסיפור ועל פגישותיו עם תהלה מנקודת מבטו.

החכם- לא מתואר עליו הרבה אך הוא נוכח כדי להוות כדמות מגשרת, הוא הדמות אשר אמר למספר על חיפושיה של תהלה אחריו והוא שייך לחלוקת המידע על תהלה בפני המספר.

הרבנית- דמות קרירה ועצבנית, עברה הרבה בחייה, נוכחת כדי להוות מושא להשוואה של המספר ושלנו הקוראים בינה לבין תהלה, גם היא דמות מגשרת שכן המספר ותהלה נפגשו מספר פעמים במטרה לבקרה.

פגישה ראשונה - המספר נתקל בתהלה לראשונה שהדריכה אותו לכיוון בית החכם הירושלמי בעודה מחזיקה את פח המים שלה ומדלגת בין הרחובות בלי רשות למספר לעזור לה, כבר אז הוא החל לפתח כלפיה סקרנות והערכה.

פגישה שנייה - מתרחשת בביתה של הרבנית הקרירה. המספר בא אליה כדי למסור לה את ברכתו של נכדה ושם פוגש שוב את תהלה אך לא מזהה אותה בעוד היא מזהה אותו בטענה שראוי להכיר כל אדם הנכנס לירושלים, מתפתחת שיחה בניהם ותהלה רואת הטוב מברכת את מזג האוויר הסגיר, היא משבחת את הסופר על עשיית המצווה הגדולה שלו במתן התנור לרבנית ותוך כדי מוכיחה את הדור הקיים על המיעוט במצוות.

פגישה שלישית - מתרחשת ליד הכותל. שוטר בריטי בועט בשרפרף השייך לזקנה, כיוון שעברה על החוק הבריטי האוסר להביא ספסלים לכותל. תהילה מצליחה להשפיע על השוטר הבריטי בכוח עיניה והוא מחזיר לזקנה את השרפרף. גם כאן תהילה מוצאת מילה טובה על החייל "גוי טוב הוא, שראה בצערי והחזיר לאותה ענייה את שרפרפה". היא מברכת ועוזרת לאנשים אשר פוגשת בדרך ומשתפת את המספר במנהג קריאת התהילים היומי שלה היא משתקעת במחשבות על החיים ולבסוף אומרת שאם ה' חפץ להמיתה אז כך יהיה ולמה לה להיות עצובה.

פגישה רביעית - בביתה של הרבנית, תהילה מביאה כף מרק לרבנית וסועדת איתה בחוליה. תהילה מעודדת את הרבנית משוחחת שוב על ירושלים ומספרת בשבחה.

בין הפגישות במהלך הדרכת קבוצת תיירים רואה המספר את תהלה מרחוק בעודה עומדת ליד הכותל, הוא שם לב שהיא הזקנה ונעזרת במקל להליכה.

פגישה חמישית ושישית - פגישות אלו אינן מקריות כלל, תהלה הזמינה את המספר לביתה שיעזור לה בכתיבת מכתב לשרגא.

רק בשלב זה נחשף לפנינו עברה של תהלה ומכאן מתחיל בעצם הסיפור הפנימי בתוך הנובלה.

סיפורה הפנימי של תהלה בנוי לפי מבנה הסיפור הקצר: **הפתיחה, הסיבוך וההתרה.**

הפתיחה - סיפור חייה של תהלה והכרת עברה: לפני 93 שנים, כאשר הייתה בת 11, הודיעו לה הוריה על אירוסיה לנער בשם שרגא. באותו לילה נקבע כי כאשר יגיע החתן לגיל 13 - גיל הנחתך התפילין. תתקיים החתונה. בשבת, כחודש לפני יום החופה, לא בא שרגא לביתה של תהילה, והתברר כי נסע עם אביו לרבע של חסידים. מכיוון שאביה של תהילה היה מרודפי החסידים, קרע את התנאים וביטל את האירוסין. שרגא נשבע שלא ימחל על העלבון, ואביה של תהילה לא ביקש ממנו מחילה, אף שידע שאם מבטלים שידוך צריך לבקש מחילה מן הנעלב. מכיוון שצורכי החתונה היו מוכנים, מצאו חתן, ותהילה נישאה לו. שרגא ואביו עברו לגור בעיר אחרת, ותהילה ילדה לבעלה שני בנים ובת. הפרנסה הייתה טובה, והיא ובעלה לקחו מלמדים לבניהם ומורה נוכרית לבתם.

הסיבוך - העונשים שמשלב זה חטפה תהלה על אותו המעשה:

עונש ראשון: צחוק הגורל - בעלה של תהלה מביא לבניו מלמדים מעיר אחרת תוך כדי שלומד ורוכש את מנהגיהם שבהמשך הדבר מסתבר שהיו חסידים. מדובר כאן בכפרת עוונות שכן אביה של תהלה גירש את שרגא על היותו חסיד מבלי לדעת שגם בעלה העתידי יהפוך לאחד שכזה.

עונש שני: מותו של בנה הבכור - כשנה לפני הגיעו לגיל מצוות חלה בדבר ולבסוף הצליח להחלים. כחודש לפני הגיעו לגיל שלוש עשרה הלך הוא לבית המדרש ובדרך ראה איש עטוף תכריכים אשר הבהיל אותו כמעט עד צאת נשמתו, מאותו היום החל לדעוך ומת כשלושים יום לפני בר המצווה.

עונש שלישי: מותו של בנה השני-לאחר שנתיים מהמקרה הגיע גם בנה כמעט לגיל מצוות, כחודש לפני בר הצווה יצא עם חבריו לאסוף קרשים אך בדרך איבד אותם, נפל כנראה לביצה ומת. מאותו היום הבינה תהלה שעליה לבקש סליחה משרגא שכלא מדובר בסתם מקרים.

עונש רביעי: מות בעלה- בעלה של תהילה נדד ממקום למקום על מנת למצוא את שרגא ולבקש ממנו מחילה, ולבסוף הסתבר לו ששרגא נעשה "מתנגד" (שוב אירוניה של הגורל ששרגא הפך למתנגד ואילו בעלה הפך לחסיד). בגלל הנסיעות הרבות נחלש כוחו, חלה ומת.

עונש חמישי: נטרפה דעת ביתה (התנצרה) - לאחר שלא נותר לתהלה אף אחת מלבד ביתה היא עבדה קשה, השקיעה את כל מאמציה בה ואף מצאה לה שידוך מוסמך. אך ביתה של תהלה למדה ממורותיה הנוכריות דבר אחד או שניים והחליטה לנטוש את היהדות ולהצטרף לנצרות.

ההתרה- מכל אותם עונשים הבינה תהלה שעליה לעשות מעשה מאותם ימים החלה להרבות במעשי החסד שלה על מנת לכפר ולהשיג את מחילתו של שרגא. בנוסף על כך, לאחר שיתוף עברה היא מבקשת מהמספר לכתוב מכתב מחילה לשרגא בו היא מצטערת על מעשיה ומעשי אביה. את המכתב לא יהיה ניתן לתת בצורה פיזית שכן שרגא מת מזמן, אלה בצורה רוחנית- תהלה תקח את אותו המכתב איתה לקבר, כך לאחר מותה יועבר המכתב בדרך אלוקית לשרגא והמחילה תושג.